

altsaa et ikke ganske ubetydeligt Beløb, der skal afvikles i Løbet af en forholdsvis kort Aarrække.

Foruden disse Bemærkninger af lokal Karakter ønsker jeg ved denne Lejlighed, idet jeg skal indskrænke mig til det mindst mulige i Henhold til det Ønske, Formanden udtrykte for et Øjeblik siden, at fremdrage et gammelt Stridsspørgsmaal, som jeg nødvendig saa skulde gaa i Glemme, som der nødvendig skulde gro Græs over i den Udstrækning, at man maaske til sidst ganske glemte det. Det er det offentliges Forhold til de adelige Stiftelser: Vallø og Vemmetofte Klostre. Der gælder for disse Klostre den i vore Tider ganske mærkværdige Ordning, at de opretholdes til Fordel for privilegerede Klasser. Jeg sagde før, at det var et gammelt Stridsspørgsmaal. Allerede i 60erne blev Spørgsmaalet draget frem i Folketinget, og der fremkom Forslag om ved en Anmærkning paa Finansloven at forlange Virksomhedsplan, Regnskab og Budget for de paagældende Stiftelser optaget paa Finansloven. Aarsagen til, at de daværende Bondevenner og Venstrømænd rejste Sagen, var, saa vidt jeg kan skønne af de gamle Forhandlinger, at man særlig havde Opmærksomheden henvendt paa Tilvejebringelsen af Præstelønninger, og dernæst paa Fæsteforholdene under disse Stiftelser. Imidlertid blev Forslaget om en saadan Anmærkning forkastet i Folketinget med 39 Stemmer mod 34, og imellem de 34, der kom i Mindretal, finder man C. Berg, Bojsen, I. A. Hansen, Gert Winther og andre af de kendte gamle demokratiske Førere. De paagældende, der mente at have Ret til at stille Krav om en anden Ordning af Stiftelsernes Forhold, rejste paa ny Spørgsmaalet i 1871, og det lykkedes dem at faa en parlamentarisk Kommission nedsat, som Aaret efter afgav Betænkning. Kommissionen bestod af 9 Medlemmer, og et Flertal, nemlig C. Alberti, I. A. Hansen, N. Hansen, Lucianus Kofoed og Gert Winther, udtalte som Resultat af deres Gennemgang af Stiftelsernes Historie og alle derhenhørende Forhold, at Regelen i Grundlovens § 2 berettigede Rigsdagen til fremtidig at deltage i de Beslutninger, hvorefter Vallø Stift og Vemmetofte Klosters Virksomhed ordnedes. Det var Kommissionens Flertals Standpunkt. Et konservativt Mindretal udtalte, at man i Overensstemmelse med Tiden og det konstitutionelle System maatte tilraade, at fremtidige Fundatsændringer kun skete ved Lovgivningsmagtens Medvirkning. Altsaa, selv de Konser-

vative paa det Tidspunkt var klare over, at det hidtil bestaaende Forhold neppe kunde bevares, at der maatte Forandring til, og at Staten maatte have en ganske anden Indflydelse end hidtil. Sagen kom til Behandling i Folketinget, og Behandlingen sluttede med en Dagsorden, der vendte sig mod den da siddende konservative Regering, hvis Ordfører, Justitsminister Klein, ganske bestemt og afgjort gik imod det Standpunkt, som Demokratiet's Talsmænd stillede sig paa.

Derefter gik der, tror jeg, man har Lov til at sige, baade Jura og Storpolitik i Sagen. Der fremkom en Række Skrifter udarbejdet af Jurister; en Del Mennesker, der følte sig knyttet til de Samfundsklasser, hvis Interesser her i særlig Grad varetoget, tog Ordet, og der rejstes en stor Diskussion om Sagen, uden at det dog gav Genklang paa Rigsdagen. Imidlertid kom Spørgsmaalet om Statens Forhold til disse Klostre frem paa ny op imod den Tid, der gik forud for Nedsættelsen af den store Kommission om Len og Stamhuse. Jeg behøver sikkert ikke her at fordybe mig i de Forhandlinger, der da førtes, jeg tror, de endnu vil være i forholdsvis frisk Erindring hos Tingets ærede Medlemmer. Jeg ønsker blot at gøre opmærksom paa, at efter min Opfattelse — en Opfattelse, som jeg er kommet til ved at gennemgaa de gamle Dokumenter, hvoraf der er en Mængde i denne Sag — maa man have Lov at sige, at begge disse Klostre, saavel Vallø som Vemmetofte, er oprettet for Statens Midler af Enevoldsmagtens Konger, og at de er blevet til med det Formaal for Øje at tjene til Støtte for de privilegerede Klasser. Jeg gør imidlertid i denne Forbindelse tillige opmærksom paa, at Grundlovens § 90 i to korte, tydelige Linier siger, at enhver i Lovgivningen til Adel, Titel og Rang knyttet Forret er afskaffet. Det er dog mærkeligt, at trods denne klare Bestemmelse gør det Forhold, der gennem saa mange Aar har bestaaet for disse adelige Jomfruklostres Vedkommende, sig fremdeles gældende.

Forholdet for Vallø Klosters Vedkommende er ganske kort dette, at det er tilvejebragt for Midler, som Frederik den Fjerde skænkede til Anna Sofie Reventlow, Jordegods og Penge, for hvilke man tilvejebragte Vallø adelige Stiftelse. Hensigten hermed var at skaffe Bolig og Understøttelse til 35 adelige Jomfruer; det var ikke enhver, der kunde faa Ret til at blive indskrevet, dette var gjort saa